Пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

ЗА ЛЕНІНСКІЯ КАДРЫ

№ 3 (15)
9 сакавіка
1936 г.

Орган парткома і прафкома Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта

Вызваленне рабочых і работніц ад ярма капітала ідзе нястрымна наперад. Гэту справу пэвялі ўперад дзесяткі і сотні мільёнаў рабочых і работніц, сяляні сялянак. І таму гэта справа свабоды працы ад ярма капітала пераможа ва ўсім свеце.

(ЛЕНІН)

НЯХАЙ ЖЫВЕ МІЖНАРОДНЫ КОМУНІСТЫЧНЫ ЖАНОЧЫ ДЗЕНЬ

8 САКАВІКА

Міжнародны комуністычны жаночы дзень — 8 сакавіка — у гэтым годзе працоўныя жанчыны нашай соцыялістычнай радзімы сустракаюць «у абстаноўцы новых перамог соцыялізма, велізарнага творчага стаханаўскага ўздыму рабочых, работніц, калгаснікаў і калгасніц».

Стаханаўскі рух, вырасшы на аснове ажыццяўлення сталінскага плана індустрыялізацыі краіны, на аснове карэннага паляпшэння матэрыяльнага становішча працоўных, даў нам новыя нябачаныя ў свеце прыклады высокай прадукцыйнасці працы.

У першых радах знатных людзей нашых фабрык і заводаў нашых соўгасаў і калгасаў мы маем жанчын. Усе ведаюць Дусю і Марыю Віпаградавых, Марыю Дземчэнка, Пашу Ангеліну, Одзінцову і другіх. Па іх прыкладу тысячы працоўных жанчын сталі стаханаўкамі. Калгасніца Антаніна Кірмашук за дзень натрапала 150 кілограм ільну, паставіўшы ўсесаюзны рэкорд. Член ЦВК СССР, брыгадзір трактарнай брыгады Бапыльскай МТС — першая ўзялася апрацаваць 1000 га на трактар. 16 работніц соцыялістычнай жывёлагадоўлі Беларусі адзначаны вышэйшымі ўзнагародамі СССР — ордэнамі Леніна, Чырвонага працоўнага сцягу і «Знак почета».

У нас няма такой галіны вытворчасці, дзе-б разам з мужчынамі не працавалі жанчыны. Жанчыны ў нас члены ўрада, жанчыны — інжынеры, лётчыкі, жанчыны — вучоныя, прафесары. Кожная работніца, калгасніца, служачая мае магчымасць атрымаць вышэйшую асвету і працаваць там, дзе яна хоча. Вучобай ахвачана ў нас не толькі моладзь, але і дарослыя. «Мне 54 гады, а я хачу вучыцца», — гаворыць ткачыха ярцаўскай фабрыкі. «У нашай краіне няма старасці»,—гаворыць калгасніца Саковіч.

Няма ні адной краіны ў свеце, акрамя СССР, дзе жанчыны карысталіся-б аднолькавымі з мужчынамі выбарчымі правамі. У такіх краінах, як Балгарыя, Грэцыя, Італія, Францыя і інш. жанчыны або зусім пазбаўлены выбарчых праваў, або правы іх абмежаваны.

Працоўныя жанчыны СССР яшчэ добра памятаюць той час, калі і яны працавалі на капіталістаў, на памешчыкаў, калі мацярынства, сям'я былі для іх катаргай. Толькі партыя Леніна—Сталіна, толькі Совецкая ўлада паставіла жанчыну ў рады актыўных членаў грамадства, у рады актыўных будаўнікоў соцыялізма.

З вялікай любоўю і адданасцю адносіцца наша жанчына да партыі, да таварыша Сталіна, да соцыялістычнай радзімы. «Больш за ўсіх натраплю ільну і паеду ў Маскву, Сталіна пабачу», — гаворыць калгасніца Антаніна Кірмашук. Не адзін раз расказвала, не адзін раз будзе яшчэ расказваць калгасніца Кульба аб сваёй сустрэчы з таварышам Сталіным. «Так таварышы, гаварыла яна, а ён такі просты і намі, калгасніцамі, вельмі цікавіцца, асабліва нашымі жанчынамі, якія раней былі закабалены, а зараз сталі вольнымі. Ён ім сам дапамагае вучыцца».

Жанчына - маці ў СССР карыстаецца цэлым радам ільгот, якія ператвараюць мацярынства ў радасць. Яслі, дашкольныя ўстановы—усё для аблягчэння працы жанчыны.

Працоўныя жанчыны СССР па першаму закліку партыі і ўрада стануць на абарону сваёй краіны і не толькі заменяць мужчын за варштатам і на полі, але і з вінтоўкай у руках. Сярод нашых жанчын налічваецца тысячы варашылаўскіх стралкоў, парашутыстак, пілотаў, «варашылаўскіх кавалерыстаў».

У дзень 8 сакавіка працоўныя жанчыны капіталістычных краін выступаюць супроць фашызма, супроць вайны, за адзіны фронт, за паляпшэнне свайго матэрыяльнага становішча, за заваяванне палітычных праў. Сотні жанчын паказалі сябе ў краінах капітала адданымі, бясстрашнымі рэволюцыянерамі, якіх не палохаюць фашысцкія турмы і засценкі. І ў будучых баях за светлае будучае, за соцыялізм працоўныя жанчыны капіталістычных краін, па прыкладу жанчын СССР, будуць у першых радах.

...Уцягнуць жанчыну ў грамадска - прадукцыйную працу, вырваць яе з „дамашняга рабства", вызваліць яе ад падначальвання —атупляючага і прыніжаючага—вечнай і выключнай абстаноўкі кухні, дзіцячага пакою—вось галоўная задача (Ленін) .

Будаўніцтва соцыялістычнай гаспадаркі можа быць рушана ўперад толькі тады, калі, замест соцен жанчын, у ім прымуць удзел мільёны і мільёны жанчын

(ЛЕНІН)

Жанчыны складаюць палову насельніцтва нашай краіны, яны складаюць аграмадную армію працы, і яны закліканы выхоўваць нашых дзяцей, наша будучае пакаленне, г. зн. нашу будучыню

(СТАЛІН)

Старая гвардыя большэвічак

КЛАРА ЦЭТКІН

Клара Цэткін была буйнейшым дзеячом міжнароднага комуністычнага руху жанчын. Па яе прапанове на II міжнароднай канферэнцыі жанчын соцыялістак, якая адбылася летам 1910 года ў Капенгагене (Данія), устанаўліваецца міжнародны дзень работніц. Пачынаючы з 1911 года, працоўныя жанчыны ўсяго свету святкуюць дзень работніцы, як дзень міжнароднай салідарнасці.

З 1878 года Клара Цэткін — актыўная ўдзельніца рабочага руху, член нелегальнай тады германскай соцыял -дэмакратычнай партыі. З 1892 года Клара Цэткін рэдагавала журнал жанчын-работніц, ператварыўшы яго ў орган барацьбы за прынцыпы марксізма. Клара Цэткін энергічна выступала ў барацьбе супроць рэвізіянізма і шавінізма ўнутры германскай соцыял-дэмакратыі. Яна прыняла актыўны ўдзел у стварэнні саюза «Спартак» і ў яго падпольнай рабоце.

У 1914 г. Клара Цэткін ставіць перад міжнародным жаночым днём задачу — не толькі арганізоўваць дэманстрацыі за палітычнае роўнаправе жанчын, але і выказваць інтэрнацыянальны рэволюцыйны пратэст супроць капіталізма, супроць вайны.

У 1915 годзе Клара Цэткін склікае і праводзіць у духу рэволюцыйнага інтэрнацыяналізма Бернскую міжнародную соцыялістычную жаночую канферэнцыю. За гэта яна была арыштавана германскімі ўладамі.

Пасля Кастрычніка 1917 года Клара Цэткін актыўна выступае перад рабочымі масамі Германіі і шырока папулярызуе Вялікую пролетарскую рэволюцыю ў Расіі.

З 1919 года Клара Цэткін — член ЦК Комуністычнай партыі Германіі, дэпутат германскага рэйхстага. Да апошняга часу свайго жыцця Клара Цэткін прымала актыўны ўдзел у рабоце Комуністычнага Інтэрнацыянала і яго міжнароднага жаночага сакратарыята, а таксама ў стварэнні і рабоце МОПР. Клара Цэткін мае многа каштоўных друкаваных работ.

Клара Цэткін памёрла ў 1934 годзе ў Маскве. Усё **сваё жыццё яна аддала барацьбе за вызваленне рабочага класа і працоўных жанчын, за справу комунізма.**

Н. К. КРУПСКАЯ

Надзежда Канстанцінаўна Крупская — адна з буйнейшых дзеячоў міжнароднага комуністычнага руху жанчын, адна з буйнейшых работнікаў у галіне народнай асветы Совецкага Саюза.

Пачынаючы з 90-х гадоў, Надзежда Канстанцінаўна Крупская становіцца марксісткай і, працуючы ў школах і на курсах для рабочых, вядзе соцыял-дэмакратычную прапаганду. У гэты-ж час яна знаёміцца з Владзімірам Ільічом Леніным і прымае ўдзел у стварэнні Саюза барацьбы за вызваленне рабочага класа. У часе стачкі 1896 года Надзежду Канстанцінаўну арыштоўваюць, трымаюць у турме 6 месяцаў і затым высылаюць на 3 гады ў сяло Шушэнскае, Мінусінскай акругі. Пасля яна едзе за граніцу.

У канцы 1905 года Надзежда Канстанцінаўна прыязджае ў Расію, працуе ў большэвіцкіх арганізацыях Пецербурга. У пачатку 1908 года зноў ездзе за граніцу, дзе працуе сакратаром большэвіцкіх арганізацый, вывучае педагагічную літаратуру і працуе ў журнале «Свободное воспитание».

Вясной 1917 года Надзежда Канстанцінаўна разам з Владзімірам Ільічом прыязджае ў Пецербург, працуе у сакратарыяце ЦК, затым у Выбаргскім раёне. У гэты-ж час яна складае праект праграмы партыі па народнай асвеце.

Пасля Кастрычніцкай пролетарскай рэволюцыі Надзежда Канстанцінаўна — член калегіі Народнага камісарыята асветы — праводзіць велізарную работу па дашкольнай і палітасветнай рабоце. У бягучым годзе Надзеждзе Канстанцінаўне прысвоена званне доктара педагагічных навук.

З XIV з'езда партыі Надзежда Канстанцінаўна — член ЦКК ВКП(б). Цяпер яна — член ЦК ВКП(б), член ЦВК СССР і ВЦВК.

Надзежда Канстанцінаўна — адна з самых старэйшых, энергічных і адданых комуністычнай партыі работнікаў. Усё сваё жыццё яна прысвяціла рэволюцыйнай рабоце. У мінулым годзе Надзежда Канстанцінаўна узнагароджана **вышэйшай узнагародай СССР — ордэнам Леніна.**

ГЕРАІНІ НАШАГА ЧАСУ

Дуся Вінаградава

Імя гераіні працы, стаханаўкі тэкстыльнай прамысловасці, камсамолкі работніцы вічугскай фабрыкі імя Ногіна, Вінаградавай Дусі вядома ўсёй краіне Советаў, вядома і далека за яе межамі.

— Раней я працавала на 16 варштатах, — расказвае Дуся на нарадзе рабочых і работніц-стаханаўцаў.

— Нядаўна я была ў Маскве, была на прыёме ў таварышоў Молатава і Андрэева і дала ім абяцанне, што перайду на абслугоўванне 140 варштатаў. Сваё абяцанне я стрымала—цяпер працую на 144 варштатах.

У першы дзень на 144 варштатах я выпрацавала 1492 метры за змену, а на другі дзень — 1502 метры і на трэці дзень — 1512 метраў. Нас тры зменшчыцы, і кожная дае такую колькасць прадукцыі за змену.

Вопыт тав. Вінаградавай падхапілі сотні і тысячы жанчын - работніц Совецкага Саюза. Кожная работніца нашай радзімы хоча так працаваць, як Дуся Вінаградава, як працуе яе змена. Зменшчыцы Вінаградавай Дусі—Вінаградава Марыя і спаборнічаючая з імі Одзінцова перайшлі на абслугоўванне 156 варштатаў. Вінаградавы Дуся і Марыя зараз змагаюцца за тое, каб працаваць на 280 варштатах.

— Калі раней я зарабляла 180, 200, 270 рублёў у месяц, — гаворыць Дуся Вінаградава, — то зараз мой заработак дасягае 600 рублёў.

... І мне хочацца падзякаваць таварышу Сталіну і Цэнтральнаму камітэту партыі за шчаслівае жыццё, якім я зараз жыву. Мы зараз самыя шчаслівыя людзі ў нашай краіне. Гэта вы, таварыш Сталін, далі нам такое жыццё.

Марыя Дземчэнка

Лепшай характарыстыкай пяцісотніцы Марыі Дземчэнка, члена ЦВК СССР, звеннявой калгаса з Украіны, з'яўляюцца словы таварыша Сталіна, сказаныя на прыёме кіраўнікамі партыі і ўрада калгасніц-ударніц бурачных палёў.

«... Мы слухалі прамовы жанчын не звычайных, а я-б сказаў, жанчын—гераінь працы, таму што толькі гераіні працы маглі дабіцца тых поспехаў, якіх яны дабіліся. У нас не бывала раней такіх жанчын. Мне вось 56 год ужо, бачыў віды, бачыў дастаткова працоўных мужчын і жанчын. Але такіх жанчын я не сустракаў. Гэта зусім новыя людзі. Толькі вольная праца, толькі калгасная праца магла нарадзіць такіх гераінь працы ў вёсцы.

Такіх жанчын не было і не магло быць у стары час...».

І далей, у канцы прамовы, таварыш Сталін сказаў: «Я думаю, што Марыі Дземчэнка, як запявале ўсёй гэтай справы, апрача таго, што дадуць ей ордэн Леніна, трэба яшчэ выказаць падзяку ад Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта Советаў, з калгасніцам яе звяна даць ордэн Працоўнага сцяга».

Такую высокую характарыстыку калгасніцам-ударніцам бурачных палёў, звеннявой Марыі Дземчэнка даў правадыр працоўных усяго свету — таварыш Сталін.

Пасля нарады ў Маскве Марыя Дземчэнка адпачывала ў Сочы і напісала кнігу аб вопыце сваёй барацьбы за высокі ўраджай буракоў. Зараз тав. Дземчэнка вучыцца ў Кіеўскім сельскагаспадарчым інстытуце.

ПРЫКЛАДНАЯ СТУДЭНТКА

На здымку студэнтка першага курса гістфака Багданава Надзя — выдатніца вучобы, член бюро камсамольскай арганізацыі факультэта, актыўная грамадская работніца і прыкладная студэнтка.

Памятка аб 8 сакавіка

Першы Міжнародны жаночы дзень, 19 сакавіка 1911 г. быў асабліва шырока арганізаван ў Германіі і вывёў пад чырвоныя сцягі тысячы жанчын. У Аўстрыі, Даніі і Швейцарыі жаночы дзень быў адзначан сходамі і нарадамі. У Расіі Міжнародны дзень работніц упершыню святкаваўся ў 1913 г.

Вялікую работу па арганізацыі яго прарабіла большэвіцкая газета «Правда».

У гэты дзень група большэвічак, ашукаўшы паліцыю сабрала работніц у памяшканні Калашнікаўскай біржы (Пецербург) пад выглядам платнага «научного утра по женскому вопросу».

У 1915 г. Міжнародны жаночы дзень у Расіі быў азнаменаваны выданнем большэвіцкага дакумента, адозвы, якая заклікала на барацьбу супроць вайны (за подпісам «Арганізацыя работніц РСДРП»).

У 1919 г. 1 кангрэс Комуністычнага Інтэрнацыянала ўстанавіў асноўныя прынцыпы компартыі па пытанню аб уцягненні жанчыны ў барацьбу за дыктатуру пролетарыята.

У 1920 г. склікана 1 Міжнародная канферэнцыя комуністак. Канферэнцыя выпусціла маніфест да работніц усяго свету.

У 1924 г. — пад знакам жалобы: «Памятаць і выконваць заветы Ільіча». Прызыў у ленінскую партыю.

У 1933—36 гадах — да новых перамог, да пабудовы бяскласавага соцыялістычнага грамадства, на барацьбу за сусветную рэволюцыю.

Уцягнуць у палітыку масы нельга без таго, каб не ўцягнуць у палітыку жанчын. *(Ленін)*

Ядвіга Серафімовіч

Ядвіга мела 6 год, калі памер яе бацька. Маці пайшла працаваць да пана Кукевіча, а малую дзяўчынку Ядзю аддала ў лябар (швэйная майстэрня з манашскім выхаваннем). Там яе сустрэлі дзікія рэлігійныя звычаі. Спаць трэба было выключна на спіне. У поўнач будзілі на малітву. Па вуліцы трэба было ісці апусціўшы галаву і не глядзець на людзей.

Юнацтва Ядвігі прайшло яшчэ горш. У пошуках шчасця маці яе пераехала на Украіну. Там Ядвіга пастуніла на працу ў швэйную майстэрню нрыватніка, якая іменавалася «майстэрняй камітэта бежанцаў».

Аднойчы (гэта было ў часе нямецкай акунацыі) хтосьці з ганка іх кватэры застрэліў афіцэра. Кватэру Серафімовіч перавярнулі ўверх дном — усё шукалі большэвіцкай літаратуры; не інакш, як хтосьці данёс, што брат Серафімовіч служыў у ЧК.

За кватэрай Серафімовіч з гэтага часу ўстанаўляецца сакрэтны нагляд. Акупанты кожны дзень не давалі жыцця, абшуквалі, дапытваліся, здзекваліся.

— Гэта былі цяжкія дні—успамінае зараз Серафімовіч і далае, што яшчэ большае гора спаткала яе, калі яна выйшла замуж і нарадзіла двух дзяцей: яна асталася ўдавой.

Цэлыя ночы і дні плакала. У яе кап[а]валіся вочы, але совецкая ўлада знайшла ёй пасільную працу Серафімовіч Ядвіга пачала працаваць тэхпрацаўніцай на фізмаце. Працаваць яна любіла і любіць акуратна і добрасумленна. У вольныя часы яна нікуды не хадзіла — была забіта сваім горам. Але дзеці падрасталі і радавалі яе: Вова быў ужо ударнікам і кожны навучальны год заканчваў з граматай. Вікця расла вясёлай, шустрай дзяўчынкай і не раз задавала пытанні:

— Мамка, а што такое грэх?

— Гэта, дзетка, глупства, папы пужалі людзей грахом і прымушалі бедных працаваць на багатых, — адказвала ёй маці.

Серафімовіч Ядвіга нібы ў другі раз нарадзілася на свет. Вова ёй прыносіць цікавыя кнігі, чытае газеты. Вікця пачала ўжо вучыцца і таксама радуе маці выдатнай вучобай. Летам яе дзяцей пасылаюць у піонерскія лагеры.

Серафімовіч сваіх дзяцей любіць і выхоўвае ў комуністычным духу. Яна ўключылася ў конкурс школ на лепшаму выхаванню дзяцей і нават мае 16 сем'яў, у якіх сама будзе праваяраць выкананне ўмоў конкурса.

На працягу 7 год працы ў БДУ яе 9 раз прэміравалі, яна мае дзве граматы. У 1935 годзе яе, як лепшую ўдарніцу сярод тэхперсанала, выбралі ў горсовет. Там яна працуе ў жыллёвай секцыі і з'яўляецца інспектарам аховы працы ў БДУ.

— Жыццё мяне цяпер радуе. Я задаволена сваёй працай і хоць мне ўжо 42 гады, але я не трачу надзеі ўбачыць Вову інжынерам.

В. НЕБОСЕЎ.

Выдатніцы

У іх многа агульнага. Яны прайшлі адзін шлях жыцця, яны камсамолкі, актыўныя грамадскія работніцы, абедзве выдатніцы вучобы.

І Таня Струпінская і Рая Шац на вучобу прыехалі з педагагічнага фронта. Адна і другая былі актыўнымі ўдзельніцамі калектывізацыі, пасеўных, уборачных кампаній, хлебазагатовак, лесазагатовак і інш., але кожная мае свае асаблівыя рысы.

Таня Струпінская ўсёй душой любіць фізіку, матэматыку. І не дзіва, што яна гэтыя прадметы ведае грунтоўна, кожны раз па ўсе пытанні прафесароў адказвае, як кажуць, без запіначкі. Механіку, тэорыю функцый, тэорыю верагоднасці Таня здала на «выдатна».

Рая Шац палюбіла прыродазнаўчыя навукі. Яна вучыцца на біяфаке і вучыцца не абы як, глыбока, і паслядоўна. Яна ўпар та працуе над сабой, цвёрда ўпэўнена падымаецца ўсе вы шэй і вышэй; здае кожны прад мет з адзнакай на «выдатна».

Па грамадскай рабоце яны вы конваюць самыя рознастайны абавязкі: Струпінская Таня — прапагандыст, праводзіць сяро студэнцтва марксісцка-ленінска выхаванне. Рая Шац — рэдакта факультэцкай насценгазеты. Ян многа ўдзяляе ўвагі сваёй газе це, вельмі цікава яе афармля робіць дзейснай.

Абедзве яны чытаюць мастац кую літаратуру, растуць культур на, ходзяць у кіно, бываюць тэатры, любяць музыку, спевы Яны вясёлыя, бадзёрыя, жыцце радасныя дзяўчаты.

Р. КРУГЛІН.

Кічына Б. М.

Кічына Б. М. — малады навуковы работнік, выхаваны біялагічным факультэтам БДУ. Толькі ў мінулым годзе тав. Кічына скончыла біяфак. На працягу ўсіх чатырох год яна была лепшай студэнткай, лепшай ударніцай вучобы. Вучобу тав. Кічына сумяшчала з актыўнай грамадскай работай. Узяўшы сабе для дыпломнай работы складаную тэму, цалкам пабудаваную на эксперыментах, яна с поспехам справілася з ёй і абаранила дыплом на «выдатна».

Пасля заканчэння вучобы тав. Кічына астаўлена пры БДУ для далейшай вучобы і навуковай работы.

У сучасны момант тав. Кічына—аспірантка па кафедры зоалогіі беспазванковых. Гэту работу яна сумяшчае з выкананнем абавязкаў дэкана біялагічнага факультэта і адначасова працуе асістэнтам па біялогіі ў медінстытуце і на біялагічным факультэце.

Р. ШАЦ.

На здымку: тав. Серафімовіч — лепшая тэхработніца БДУ са сваімі дзэцьмі — Вовай і Вікцяй.

Лепшы праforг групы

Іра Бурдзіна вучыцца на трэці курсе фізмата. Сур'ёзнасць і ўмен не працаваць — характэрныя ры сы Іры.

Калі прафесар выклікае Бурдз ну да дошкі, то ўсе ўпэўнены што яна поўнасцю адкажа на ўс запытанні.

Пасля сесіі яе заліковая кніжк запоўнілася адзнакамі: выдатна па тэорыі верагоднасці, добра—т механіцы, добра—па тэорыі фун цыі сапраўднага зменнага. У гр мадскім жыцці курса і факульт та Бурдзіна прымае самы акты ны ўдзел. Яна — праforг груп і ў яе групе няма выпадкаў спа

нення на лекцыі. Шырока разго пута соцспаборніцтва за выда ную вучобу, за культурны бы Бурдзіна — лепшы праforг гр пы на факультэце.

ПРАТУСЕВІЧ

Што чытаць аб 8 сакавіка

Ленін — «О раскрепощении же щины».
Ленін — «Советская власть и ложение женщины», т. XXIV.
Ленін — «К Международному д работниц», т. XXV.
Ленін — «Международный д работниц», т. XXVI.
Ленін — «О задачах женск движения в Советской республи т. XXIV.
Сталін — «Речь на первом все юзном с'езде колхозников-ударни
Сталин — «Речь на приеме к хозниц-ударниц свекловичных ле».
Цэткін Клара «Заветы Лен женщинам всего мира».
Крупская Н. «Заветы Ленин раскрепощении женщины».

Мастацкая літаратура

Максім Горкі — «Маці».
Максім Горкі — «Расказы о роях».
Некрасаў Н. — «Орина, мать с датская».
Аўдзеенка — «Я люблю».
Галоўка А. — «Маці».
Новікава-Вашэнцова — «Мар кина жизнь».
Брэдэль В. «Параграф в защ собственности».

Жанчыны у СССР

У рэволюцыйным падполлі, на барыкадах, на франтах грамадзянскай вайны побач з мужчынамі змагаліся працоўныя жанчыны за дыктатуру пролетарыята, за совецкую ўладу.

«Ад няроўнасці жанчыны з мужчынай па закону ў нас, у Совецкай Расіі, не засталося і следу» (Ленін). А яшчэ нядаўна, 18 год таму назад, у былой царскай Расіі панавалі законы, якія не давалі жанчыне аніякіх праў у грамадстве, якія ставілі жанчыну ў становішча рабыні ў сям'і. Усе гэтыя законы змецены разам з законадаўцамі.

«Цяпер я — быўшая батрачка— член ЦВК, гаворыць тав. Валабуева. — Жыццё стала другое, і я сама другая. Быццам і сонца іначай свеціць, і поле другое, і паветра другое».

І не адна Валабуева — член урада. У нас, у СССР, жанчыны кіруюць дзяржавай разам з мужчынамі. Жанчын членаў сельсоветаў — 24,4 проц., членаў горсоветаў — 30,9 проц., членаў ЦВК — 17,5 проц.

Мільёны жанчын працуюць на фабрыках і заводах, у калгасах і соўгасах. І не толькі ва ўсіх кутках Совецкага Саюза, але і за межамі ідзе слава аб нашых жанчынах — героях працы. Усе ведаюць Вінаградавых, Дземчэнка, Ангеліну, Одзінцову, Іларыонаву.

— Будзем такімі, як Вінаградавы, — гавораць работніцы тэкстыльных фабрык.

— Будзем такімі, як Дземчэнка, — гаворыць комсамолка Зыкун Федора.

Тысячы жанчын атрымліваюць вышэйшую асвету. Яшчэ ўчора Марыя Дземчэнка працавала ў калгасе. Сёння яна — студэнтка сельскагаспадарчага інстытута. Совецкая ўлада разбудзіла жанчын Усхода, уцягнула іх у актыўнае соцыялістычнае будаўніцтва. І ніколі жанчына Ўсходу больш не закрые твару чадрою.

Мацярынства ў Совецкім Саюзе — гэта найвялікшая радасць. Аб мацеры, аб дзіцяці клапоціцца дзяржава. У 1935 годзе было 5,5 мільёнаў ясельных месц і каля 6 млн. месц у дашкольных установах. 1.000 хат-радзілень пабудавана ў калгасах і соўгасах.

Сваю любімую радзіму жанчыны будуць абараняць разам з мужчынамі. Шырока вядома імя Ніны Камневай, першай нашай парашутысткі, узнагароджанай ордэнам Леніна. Мінулы год нам даў сотні пілотаў, парашутыстак, майстраў стралковай справы — жанчын. Жонкі нашых камандзіраў Чырвонай арміі паказалі сябе высока свядомымі, ініцыятыўнымі, адважнымі.

Жанчыне нашай краіны паэты песні складаюць.

Гэта магчыма толькі ў краіне, якой кіруе партыя Леніна—Сталіна.

У падшэфным калгасе

Увечары 7 сакавіка брыгада студэнтаў універсітэта ў колькасці 30 чалавек выехала ў свой падшэфны калгас імя Кастрычніцкай рэволюцыі, Ратамскага сельсовета.

Калгаснікі вельмі цепла сустрэлі студэнтаў. Адбыўся вялікі вечар, прысвечаны Міжнароднаму комуністычнаму жаночаму дню. На вечары выступалі духавы аркестр, струнны, былі арганізаваны дэкламацыі, спевы, танцы, ігры. Даклад аб Міжнародным комуністычным дню зрабіла студэнтка біяфака тав. Кароль.

ФІШАЛЕВІЧ.

На здымку (злева направа): ЗАВІСТОВІЧ — выдатніца біяфака, Шац — выдатніца біяфака, Хайкіна — выдатніца фізмата.

ВЫДАТНІЦЫ І ЛЕПШЫЯ ЎДАРНІЦЫ ПРЭМІРАВАНЫ

У адзнаку свята Міжнароднага комуністычнага жаночага дня — 8 сакавіка рэктарыят універсітэта прэміраваў за выдатную і ўдарную вучобу, за актыўны ўдзел у грамадскай рабоце наступных студэнтак:

Вальчэўскую — студ. II курса хімфака грашыма у суме 100 руб.;
Шыфрыну студ. II курса фімфака — грашыма ў суме 150 руб.;
Прылежаеву — студ. 4 курса хімфака грашыма ў суме 150 руб.;
Кур'янаву — студ I курса хімфака грашыма ў суме 175 руб.;
Партную — студ. 4 курса біяфака грашыма ў суме 100 руб.
Завістовіч — студ. II курса біяфака грашыма ў суме 100 руб.;
Старажэвіч — студ III курса біяфака грашыма ў суме 100 руб.;
Струпінскую — студ. III курса матэматычнага аддзялення фізмата грашыма ў суме 120 руб.

ВЫДАТНІЦА БІЯФАКА

— Як ты вучышся?

— На «выдатна», — бойка адказвае Зіна Завістовіч, студэнтка II-га курса біяфака. — Я і не думаю інакш вучыцца.

Нагрузкі па грамадскай рабоце ў Зіны таксама ёсць, ды і не адна. Яна—член рэдкалегіі шматтыражкі БДУ і культработнік факультэта. Завістовіч правільна размяркоўвае свой час, у яе кожная мінута на ўчоце.

— Мяне Толік чакае, — кожны раз гаворыць Зіна пасля заняткаў ці пасля грамадскай работы. Толік — гэта маленькі сын Зіны.

Зіна Завістовіч любіць мастацкую літаратуру. Пасля канікул яна прачытала Бальзака — «Шагрэневая кожа», А. Талстога — «Хождение по мукам», Келермана — «Туннель».

Зіна не толькі сама вучыцца на «выдатна» і многа чытае, яна таксама дапамагае і адстаючым. Перад залікамі яна многа ўвагі ўдзяляла студэнтам, якія адстаюць па нямецкай мове.

У дзень 8 сакавіка Завістовіч, як выдатніца вучобы і грамадскай работы, прэміравана.

А. Т.

КОМСАМОЛКА-ВЫДАТНІЦА

У 1934 годзе тав. Галенка была залічана студэнткай Беларускага дзяржаўнага універсітэта. З комсамольскім энтузіязмам яна ўзялася за вучобу. Яна вучыцца на «выдатна», надзвычай многа ўдзяляе ўвагі справе дапамогі адстаючым. Кіравала гурткамі па дыямату і нямецкай мове перад залікамі.

— Я ўважліва слухаю лекцыі, канспектую іх, прапрацоўваю максімум матэрыялу, які рэкамендуецца навуковымі работнікамі.

На здымку: выдатніца геафака тав. Галенка са сваёй дачкой Мілай.

Размеркавала я свае заняткі так, што нямала часу аддаю яшчэ і для сваёй дачкі. І сапраўды, комсамолку-выдатніцу вучобы тав. Галенка сістэматычна можна бачыць са сваёй маленькай двухгадовай дачкой Мілай.

За ўмелую арганізацыю працы, за ўдарную работу тав. Галенка прэміравана ў БДУ тры разы.

М. СТОЦКІ.

МАРЫ ЗБЫЛІСЯ

Стася Хайкіна даўно марыла атрымаць вышэйшую асвету, аўладаць сучаснымі ведамі. І мары яе збыліся. У Совецкім Саюзе кожная працоўная жанчына мае ўсе магчымасці гэта ажыццявіць.

У 1933 годзе за ўдарную работу настаўніцы ў Чачэрскай КШМ, за актыўную грамадскую работу Стася прэміруецца пуцёўкай на вучобу ў БДУ. Пачынаюцца гады напружанай вучобы. Стася сістэматычна працуе над кнігай, над канспектам. У выніку па ўсіх заліковых дысцыплінах яна атрымала адзнакі «выдатна».

Комсамол даручаў і даручае Хайкінай адказныя ўчасткі работы. Кіраўнік комсамольскага аддзела насценгазеты ў мінулым годзе, член камітэта комсамола, прапагандыст у гэтым годзе — вось шлях, па якому ідзе рост Стасі. Усе гэтыя нагрузкі яна выконвае з большэвіцкай добрасумленнасцю і ініцыятывай. Хайкіна выдатніца вучобы і грамадскай работы фізмата.

ЗІНГЕР.

АДНА З ЛЕПШЫХ

Тав. Прыляжаева — студэнтка IV курса хімічнага факультэта. На працягу 4-х год вучобы яе заліковая кніжка не бачыла другой адзнакі, акрамя «выдатна».

З першага дня паступлення на вучобу Прыляжаева актыўна ўдзельнічае ў грамадскай рабоце, яна тры гады была членам рэдкалегіі факультэцкай газеты. У гэтым годзе Прыляжаева арганізавала хімічны гурток і работу яго паставіла на «выдатна».

За выдатную вучобу і актыўную грамадскую работу тав. Прыляжаева прэміравана.

ЭЛЕНТУХ.

ЖЫЦЬ СТАЛА ЛЕПШ, ЖЫЦЬ СТАЛА ВЕСЯЛЕЙ

Жанчыны за граніцай

«Кухня і пасцель» — вось кола дзейнасці жанчыны ў Германіі.

«Свяшчэнная місія» жанчыны — гэта ражаць будучых салдат фашызма і пад пакрыццём гэтых фраз тысячы маладых жанчын, дзяўчат выкідваюцца з фабрык і заводаў, звальняюцца з школ, астаюцца без усякіх сродкаў к існаванню. Фашызмператварае мацярынства ў няшчасце.

Ні ў адной з капіталістычных краін жанчыны не карыстаюцца роўнай з мужчынамі платай за работу. Заработная плата жанчыны, як правіла, ніжэй мужчыны на 40—50 проц. На заводзе Бемберг дзяўчаты за 48-гадзінны тыдзень зарабляюць не больш 20 марак. На фабрыцы Тайсельсберг Гоф у 1935 годзе знізілі зарплату на 45 проц. Калі да прыходу да ўлады Гітлера жанчыны зараблялі 25 марак у тыдзень, то цяпер зарабляюць не больш 14 марак.

Жанчын-беспрацоўных у капіталістычных краінах налічваецца каля 65 мільёнаў. Беспрацоўе і голад штурхаюць жанчыну на злачынствы і прастытуцыю.

Буржуазная дэмакратыя не дала жанчыне ніякага юрыдычнага роўнаправ'я. У Японіі мужу прадастаўляецца права прадаваць сваю жонку каму ён захоча, нават у публічны дом. Японская мараль гаворыць: «Найвялікшы абавязак жанчыны гэта пакорнасць. У дзяцінстве павінуйся бацьку, замужам павінуйся мужу, а ў старасці — сыну».

Ва Францыі жонка не мае права без дазволу мужа атрымаць паложаныя ёю ў ашчадную касу грошы.

У Англіі мужу даецца права цялеснага пакарання жонкі.

Толькі пролетарская рэволюцыя, знішчаючы ўвесь капіталістычны лад, знішчае і закабаленне жанчыны. І не выпадкова жанчыны Аўстрыі ў адказ на заклікі фашыстаў ражаць дзяцей, заявілі: «Мы, жонкі рабочых, спачатку заваюем сабе лепшыя ўмовы жыцця, а потым ужо будзем ражаць. Мы ведаем, што толькі ў соцыялістычнай Аўстрыі жыццё наша будзе забяспечана, і мы і нашы дзеці будзем мець работу і хлеб. Дзяцей мы вырасцім у сапраўдных класава свядомых людзей, смяротных ворагаў фашызма і капіталізма».

Сотні тысяч комуністак, комсамолак налічваецца ў краінах капітала. Яны не баяцца зверскага фашысцкага тэрору.

Сотні жанчын з вінтоўкамі ў руках змагаліся за совецкую Астурыю ў Іспаніі. Комсамолка Аіда перад расстрэлам смела заявіла ў твар катам «Няхай жыве рэволюцыя! Няхай жыве комунізм!»

Японскія работніцы вядуць вялікую агітацыйную работу, накіраваную супроць японскага імперыялізма. Прыклады гераізма паказваюць кітайскія работніцы і сялянкі, змагаючыся ў радах кітайскай чырвонай арміі. Фан Джын-Міна, калі забілі яе баявога друга, узялася камандаваць корпусам.

Працоўныя жанчыны смела ідуць пад сцяг барацьбы супроць фашызма, супроць вайны, за мір, за свабоду, за соцыялізм.

Рыхтуемся да канферэнцыі

22 сакавіка прафком БДУ склікае канферэнцыю членаў навукова-даследчых гурткоў.

На канферэнцыі будзе заслуханы даклад прафесара Бордакова аб навукова-даследчай рабоце студэнтаў. Будуць таксама даклады і інфармацыі аб навукова-даследчай рабоце на асобных факультэтах. Да канферэнцыі арганізоўваецца выстаўка, дзе будзе паказана навукова-даследчая работа пасобных гурткоў і студэнтаў.

Усе кафедры ўключаюцца ў гэтую работу, ставяць гэта пытанне на сваіх пасяджэннях, наладжваюць рад навуковых дакладаў для студэнтаў.

ТОКАР.

Змагацца за ўдзел у абсталяванні

Палаца піянераў

Выканаем з гонарам

Партыя і ўрад даручылі універсітэту пачэсную справу — абсталяванне некаторых пакояў у Палацы піянераў. Праект абсталявання пакоя юнага натураліста, выпрацаваны навуковымі работнікамі біяфака тав. **Чарамісавай** і **Марозавым**, адобран урадавай камісіяй па абсталяванню Палаца.

Зараз кафедры біяфака прыступілі да распрацоўкі эскізаў абсталявання.

Кафедра сістэматыкі раслін (заг. прафесар **Бордакоў)** выпрацавала ўжо рад практычных мерапрыемстваў па абсталяванню батанічнага габінета. Кафедра заалогіі пазванковых (заг. дацэнт **Зубковіч)** дасць фауну БССР і заагеаграфічную карту ў адпаведнасці з эканамічнымі прыстасаваннямі і сезоннай зменнасцю арганізмаў ў натуральным выглядзе. Кафедра заалогі беспазванковых (заг. дацэнт **Гусева)** павінны засяліць грандыёзныя акварыумы воднымі жывёламі БССР.

Эскізы будуць гатовы не пазней 12 сакавіка, пасля чаго кафедры біяфака зараз-жа прыступаюць да работы.

У дапамогу кафедрам будуць вылучаны лепшыя вынаходцы і мастакі са студэнцтва.

КІЧЫНА.

На здымку: «Варашылаўскія стралкі»—студэнткі фізмата Хайкіна, Струпінская і Зінгер.

АБСТАЛЮЕМ БАТАНІЧНЫ ГАБІНЕТ

Кафедра сістэматыкі раслін бярэ на сябе рад абавязкаў па абсталяванню батанічнага габінета Палаца піянераў. Для габінета наша кафедра мяркуе зрабіць мантажаваны гербарый галоўнейшых дзікарастучых і культурных раслін БССР; даць флорыстычныя карты СССР і ўсяго земнага шара; калекцыю раслін біялагічнага характару; узоры ўзбуджальнікаў хвароб сельскагаспадарчых раслін. Апрача гэтага, мы мяркуем даць узоры прылад для збору раслін; калекцыю насення, пладоў і і таксама некаторыя жывыя расліны.

Частка ўсіх матэрыялаў ужо зараз ёсць, другую-ж частку трэба будзе сабраць увесну і ўлетку.

Праф. П. П. БОРДАКОЎ.

ВЫВУЧАЮЦЬ КУЛЯМЁТ

АГІТАЦЫЯ І ПРАПАГАНДА

ЗАБЫТЫ ЎЧАСТАК

Справа палітычнага выхавання студэнцтва з'яўляецца адной з асноўных задач партыйнай і камсамольскай арганізацыі БДУ. На палітбяседчыкаў ускладаецца задача правядзення палітыка-выхаваўчай работы ў інтэрнатах. На вялікі жаль, гэтай справе не нададзена належнай увагі. Палітбяседчыкі падабраны няўдачна. Напрыклад, у інтэрнаце № 52 у 17 пакоі, дзе жыве першы курс хімфака, палітбяседчыкам з'яўляецца Пятровіч Павел, камсамолец з 1935 г. Пятровіч сам слаба разбіраецца ў бягучай палітыцы, а яму даручаецца праводзіць палітбяседы, і ні парторг факультэта Шыфрына, ні комсорг Рамановіч не цікавяцца яго работай,—не памагаюць яму.

Ёсць многа такіх пакояў, дзе палітбяседчыкі вылучаны толькі на паперы, дзе ніводнай гутаркі не праведзена. Вось, к прыкладу у інтэрнаце № 52 у 9 пакоі палітбяседчыкам вылучан тав. Зенько; аднак, ён і сам, мабыць, ужо забыў аб гэтым, бо ні адной гутаркі не правёў. Такое-ж становішча ў пакоях № 6 (палітбяседчык Залуцкая), № 4 (Савачкін), № 2 (Лохаў) і т. д. А ёсць пакоі ў якіх зусім не вылучалі палітбяседчыкаў (№ 3 гістфака, № 1 фізмата).

Партгабінет БДУ (загадчык Маханек) пасля канікул толькі адзін раз сабраў некалькі палітбяседчыкаў на пытанню падрыхтоўкі да дня Чырвонай арміі, надаваў ім абяцанняў і на гэтым палічыў справу закончанай.

Такі прарыў на адным з адказнейшых участкаў партыйна-камсамольскай работы ставіць перад партгрупамі перад камсамольскім камітэтам задачу — перагледзець і праверыць кожнага палітбяседчыка. Па гэту работу патрэбна вылучыць палітычна-граматных партыйцаў і камсамольцаў

В. ФОМІН.

УСЕ НА ПАЛІТ ДЗЕНЬ

9 сакавіка ў 7 гадзін вечара партком Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта праводзіць паліт-дзень на тэму аб міжнародным становішчы. Дакладчык тав. Кучынскі.

Палітдзень адбудзецца ў 313 аўдыторыі біякорпуса.

НА ЛЫЖНАЙ ВЫЛАЗЦЫ

Замест агляду друку

НЕ БАЧАЦЬ ЖЫВЫХ ЛЮДЗЕЙ

Перад намі групавыя насценныя газеты геафака. Чым яны запоўнены? У газеце «Чырвоны географ» першым ідзе артыкул—«За работу па-ударнаму». У гэтым артыкуле ў кожным радку паўтараюцца адны і тыя-ж словы: «У нас шмат работ». «асабліва шмат работы» і т. д. А што за прычына, што географы не працуюць па-ударнаму. Што цягне географаў назад? Гэтага ў газеце няма.

А вось другі артыкул — «Работаць па падручніку» — таксама без адзінага жывога факта. Няўжо сярод географаў і геолагаў няма ніводнага выдатніка, ударніка, каб паказаць яго работу, каб ён на старонках газеты паддзяліўся з ўсёй групай вопытам сваёй работы? Рэдактары геафакаўскіх газет выдатнікаў, ударнікаў не бачаць. Яны таксама не бачаць і канкрэтных віноўнікаў таго, чаму геафак мае так многа прарываў ў сваёй рабоце.

Рэдактар геафакаўскай газеты «Геалогія на карысць соцыялізма» змяшчае вялікую заметку — «Узняць працу», дзе «мечет громы и молнии», на студэнтаў за тое што яны не пішуць у газету. Рэдактар піша: «Пара пакончыць з гаварыльняй». Сапраўды, тав. рэдактар, трэба пакончыць з гаварыльняй і паказваць жывых людзей, паказваць штодзенную работу над вучэбным матэрыялам, адзначаць лепшых, падцягваць адстаючых, — тады ў вас кожны студэнт будзе актыўным студкорам.

Факультэцкая газета геафака «Чырвоны геолаг» таксама дае толькі агульныя заметкі, дырэктыўныя артыкулы.

Яшчэ горш абстаіць справа з групавымі газетамі хімічнага факультэта. Перш, чым гаварыць аб змесце іх, нельга абыйсці таго, што знешні выгляд газет вельмі дрэнны, напісаны яны неразборчыва, неакуратна і брудна.

Газета першага курса групы «Б» змяшчае тры артыкулы. Першым ідзе перадавы; затым «Як праходзіць хімпрактыкум», дзе ўказваецца, што частка студэнтаў не зусім сур'ёзна адносіцца да хімпрактыкума. А хто гэтыя студэнты — не вядома. Газета баіцца наказваць жывых людзей. Апошні артыкул—зварот да чытачоў, каб больш пісалі ў газету. А паколькі чытачоў газеты, акрамя рэдактара, больш няма, то і пісаць у яе няма каму. Гэтак сама і ў газеце 2 курса групы «Б» — толькі агульныя разважанні.

На хімічным факультэце групавыя газеты выходзяць вельмі рэдка. За месяц чатырма курсамі выпушчана чатыры нумары грунавых газет. Рэдактары гавораць: намі ніхто не кіруе, нашай работай ніхто не цікавіцца. Захочам — выпускаем газеты, захочам — не.

Час узняць работу грунавых газет на належную вышыню. У газеце змяшчаць не агульныя артыкулы, а пісаць пра штодзеннае жыццё і работу групы. Ставіць кожную заметку на прынцыповую вышыню і дабівацца абавязковага рэагавання. Паказваць лепшых выдатнікаў, ударнікаў, папулярызаваць іх метады работы.

МАЛЮКЕВІЧ.

ДА СПРАВАЗДАЧЫ ПРАФКОМА

Справаздачная кампанія прафарганізацыі БДУ будзе праведзена ў сакавіку. У выніку гэтай кампаніі мы павінны яшчэ вышэй узняць якасць нашай прафсаюзнай работы.

Разам з дасягненнямі мы маем многа недахопаў. У нас няма планавасці, адсутнічае праверка выканання. Патрэбна значна палепшыць масава-выхаваўчую работу і культурнае абслугоўванне студэнцтва.

Асабліва вялікую ўвагу трэба звярнуць на разгортванне і кіраўніцтва соцспаборніцтвам.

Прафарганізацыя надзвычайна мала ўдзяліла ўвагі арганізацыі навукова-даследчай работы студэнтаў.

Прычыны нашага адставання крыюцца ў няўменні выявіць і скарыстаць студэнцкую ініцыятыву і актыўнасць, накіраваць яе ў бок умацавання ўсіх галін нашай работы.

Перад студэнцтвам стаіць задача — ўзяць пад суровую крытыку і самакрытыку недахопы нашай арганізацыі, унесці свае прапановы і гэтым самым падняць на належную вышыню работу прафарганізацыі.

КАМІНСКІ.

Прафесар БДУ П. П. БОРДАКОЎ

УНІВЕРСІТЭЦКІЯ БУДНІ

Калі пытаешся ў студэнтаў, чаму яны неакуратна наведваюць навуковыя гурткі, не сочаць за мастацкай літаратурай, не ліквідуюць сваіх (часта абураючых) «прарэх» у галіне геаграфіі, гісторыі і т. д. дык звычайна чуеш стэрэатыпны адказ:

— Няма часу.

Я выбраў тыповы курс біяфака і вывучыў бюджэт часу як курса ў цэлым, так і асобных студэнтаў-выдатнікаў і «серадн якоў». Паводле даных хранаметража, студэнты заняты разумовай працай (на лекцыях, у лабараторыях, у бібліятэцы, на вячэрніх палітзанятках і т. д.) у сярэднім 11,9 гадзіны ў дзень. Гэта лічба значна перавышае дапушчаную норму. Калі прыняць за максімум 10 гадзін (хоць стомленасць наступае раней), то нагрузка студэнтаў разумовай працай перавышае норму ў сярэднім на 19 проц., а ў асобныя дні — на 25—40 і нават 50 проц. Зразумела, аб высокай прадукцыйнасці работы пры такіх умовах гаварыць не прыходзіцца.

Час з 9 гадзін раніцы да гадзіны ночы скарыстоўваецца ў студэнтаў, у сярэднім, такім чынам: лекцыі, лабараторныя заняткі, канферэнцыі — 38,1 проц.; самастойная вучэбная работа (у бібліятэцы і дома) — у камсамольцаў 29,7 проц. і ў несаюзных 34,4 проц.; палітзаняткі — 2,3 проц.; камсамольскія сходы 7,7 проц. і навуковыя гурткі 1,9 проц.; абеды і вячэры 14,8 проц.; вольнага часу астаецца 5,2 проц.

Адсюль відаць, што львіная доля часу (у сярэднім 67,8 проц. у камсамольцаў і 75,5 проц. у несаюзных) падае на акадэмічныя заняткі ва універсітэце і на самастойную работу, звязаную з вучэбнымі дысцыплінамі. Даволі многа часу (14,8 проц.) ідзе на абеды і вячэры (вярней, на штурхатню ў чарзе, якая яшчэ існуе на фабрыцы-кухні). Затое вольнага часу, патрэбнага для адпачынку, навукова-даследчай работы, чытання мастацкай літаратуры, наведвання тэатра і т. д., вельмі мала: усяго 5,2 проц., або 48 мінут у сярэднім у дзень.

Так абстаіць справа на курсе у цэлым. Паасобныя студэнты-выдатнікі маюць больш вольнага часу (ад 8 да 12 проц.), бо яны правільна арганізуюць сваю работу.

— Я начну сур'ёзна займацца навукай, калі скончу універсітэт, — не без горачы сказала мне адна з лепшых студэнтак.

Гэта фраза — прыгавор усёй сістэме універсітэцкага выкладання. Аб недахопах сістэмы скажу ніжэй, а зараз звярнуся да даных хранаметража.

Акадэмічная паспяховасць цесна звязана з самастойнай вучэбнай работай студэнтаў. Самастойная работа адымае ў камсамольцаў у сярэднім 29,7 і ў несаюзных 37,4 проц. бюджэта часу. Розніца тлумачыцца тым, што ў камсамольца часцей бываюць сходы і больш рознага роду грамадскіх абавязкаў.

Нажаль, у самастойнай рабоце студэнтаў няма правільнага рытму: або ніякіх заняткаў, або 8 гадзін падрад (не лічачы 6 гадзін лекцый, канферэнцый і т. д.). Вучэбны працэс ідзе скачкамі, як тэмпература ў малярыкаў. Таму ён вельмі стамляе студэнта і не дае патрэбнага эфекту.

Што перашкаджае студэнтам працаваць роўнамерна? Няўменне арганізаваць работу? Не, справа не ў гэтым: у лепшых выдатнікаў заняткі таксама ідуць скачкамі.

Трапанне студэнцкіх сіл тлумачыцца рознымі прычынамі. Да іх можна аднесці шматлікасць і бясплланавасць усякага роду залікаў і канферэнцый. Вось малюнак толькі адной дэкады снежня 1935 г. у студэнтаў 2-га курса біяфака (група батанікаў): 1 снежня залікі па нямецкай мове, 4-га — па дыямату, 5 — па нямецкай мове і дыямату, 7— па нямецкай мове, 8 — па аналітычнай хіміі 9 — па заалогіі і дыямату, 10 — па нямецкай мове і анатоміі чалавека. Рэдкі дзень абыходзіцца без залікаў, без канферэнцый, а бывалі дні, калі студэнтам прыходзілася адчытвацца па двух дысцыплінах. Да яшчэ якіх. Напрыклад, па заалогіі і дыямату. Зразумела, што напярэдадні такіх «судных дзён» студэнты займаліся да страты прытомнасці.

Акрамя гэтага, наглядалася недапушчальная ломка раскладу заняткаў. Вось, напрыклад, «расклад» на 2 курсе біяфака на першую пяцідзёнку снежня 1935 г. Па раскладу значылася на 1 снежня заалогія, анатомія чалавека, аналітычная хімія; на справе была заалогія, заалогія беспазванковых, батаніка. На 2 снежня па раскладу — дыямат, аналітычная хімія; на справе — дыямат, анатомія чалавека, батаніка. 3 снежня па раскладу — батаніка, анатомія чалавека, заалогія; на справе — батаніка, анатомія, гісторыя ВКП(б). 4 снежня па раскладу — батаніка, нямецкая мова, заалогія; фактычна — дыямат, нямецкая мова, батаніка, 5 снежня па раскладу — нямецкая мова, дыямат, батаніка; фактычна — дыямат, гісторыя ВКП(б), заалогія.

Такога роду «расклады» існуюць і на другіх факультэтах. Не ведаю чы, што і калі прыдзецца слухаці студэнты не могуць мэтазгодна размеркаваць свой час. Адсюль — рыўкі ў рабоце, падрыхтоўка «на ўсякі выпадак», — словам, поўная страта планавасці і тэмпу ў рабоце.

Таксама няправільна размяркоўваюцца акадэмзаняткі на працягу дня. Дысцыпліны, якія не патрабуюць вялікай напружанасці разумовых сіл, ставяцца часта зранку, а «цяжкія» дысцыпліны (матэматыка, фізіка) — у канцы дня. Другое, некаторыя дысцыпліны, бывае, пераносяцца з раніцы на вечар (напрыклад, хімія на 2 курсе біяфака). Такі «парадак» стамляе студэнтаў і пры існуючай блытаніне ў раскладзе уносіць дэзарганізацыю ў іх самастойную работу.

Ёсць і іншыя прычыны, дзякуючы якім крывая заняткаў студэнтаў нагадвае запіс сейсмографа: частыя, празмерна зацяжныя сходы; крайняя перагрузка студэнтаў вучэбнай літаратурай (у асаблівасці па грамадскіх навуках; дрэнная работа бібліятэк і сталовай (чарга); дэфекты інтэрнатаў, у якіх не заўсёды можна спакойна займацца.

Ітак, студэнты перагружаны разумовай работай, маюць вельмі мала часу і іх самастойная работа не мае правільнага рытму. Калі дадаць да гэтага, што значная частка студэнтаў не ўмее прадукцыйна займацца (не валодае метадамі самастойнай работы над кнігай, складання канспектау і т. д.) то малюнак універсітэцкай вучобы стане даволі ясным.

Што трэба зрабіць? Вядома, выправіць указаныя вышэй недахопы. Але гэтага мала. Патрэбна карэнная рэарганізацыя ўсёй універсітэцкай справы. У кароткім артыкуле аб усім не скажаш. Спыняюся толькі на некаторых пытаннях.

Трэба знішчыць абрыдлыя ўсім «прапрацоўкі» і бягучыя ўчоты ведаў. Згодна маіх падлікаў, на гэту непатрэбную работу траціцца 25—28 проц. часу, які студэнты праводзяць у аўдыторыях. Час ужо скончыць з рэпетытарствам, «выцягваннем» адстаючых студэнтаў, перажоўваннем пройдзенага. Час, які пры гэтым вызваліцца, трэба даць студэнтам для самастойнай работы, наведвання факультатыўных курсаў, заняткаў у навуковых гуртках і т. д.

Далей, трэба вызваліць студэнтаў ад абавязковага наведвання лекцый. Не верна, што яны перастануць наведваць іх: лекцыі палягчаюць вывучэнне навуковай дысцыпліны — студэнты вельмі добра ведаюць гэта. Калі прафесар чытае добра, ён будзе забяспечан слухачамі. Свабоднае наведванне лекцый прымусіць «падцягнуцца» выкладчыкаў, а студэнтам дасць магчымасць планаваць свой час так, як яны налічаць патрэбным. Мы вельмі апякаем студэнтаў, замест таго, каб прывучаць іх да самастойнасці.

Трэба ўзмацніць навукова-педагагічную роль кафедр і асобных выкладчыкаў. У радзе выпадкаў кафедры з-за недахопу сродкаў абсталяваны з рук вон дрэнна: няма патрэбных прылад, няма замежнай літаратуры. Таму азнаёміць студэнтаў з метадамі навуковага даследвання, прывіць ім навык да самастойнай навуковай работы ў лабараторыі часта няма ніякай магчымасці.

Ад рэдакцыі:

Гэты артыкул прафесара Бордакова друкуецца ў парадку абгаварэння. Рэдакцыя просіць навуковых работнікаў і студэнтаў выказацца па закранутых пытаннях.

Менск, друкарня «Звязды» Тыраж 1.500 Горліт 488 Адк. рэдактар АЛАЙ.